

Botanická exkurze údolím Radotínského potoka z Tachlovic do Chotče

Botanical excursion along the Radotínský Creek valley from Tachlovice to Choteč

Pavel Špryňar¹

0. Abstract

The aim of this spring botanical excursion was to explore xerothermophilous grassland vegetation on the slopes of the Radotínský Creek valley near villages of Tachlovice, Chýnice and Choteč. Number of xerothermophilous plant species significantly increases with increasing depth of the valley (and distance from the spring). Most common species are vascular plants *Festuca rupicola*, *F. valesiaca*, *Potentilla arenaria*, *Teucrium chamaedrys*, *Cirsium eriophorum*, *Dianthus carthusianorum* and moss *Thuidium abietinum*. In contrast, several species can be found only at a single locality within the region such as *Allium senescens* subsp. *montanum*, *Centaurea triumfettii*, *Melica transilvanica*, *Nonea pulla*, *Seseli osseum*, *Sesleria caerulea*, *Stipa pennata* and *Stipa capillata*. Except for xerothermophilous grasslands we visited also well-preserved oak-hornbeam woods on the slopes of the Škrábek hill (355 m a. s. l.).

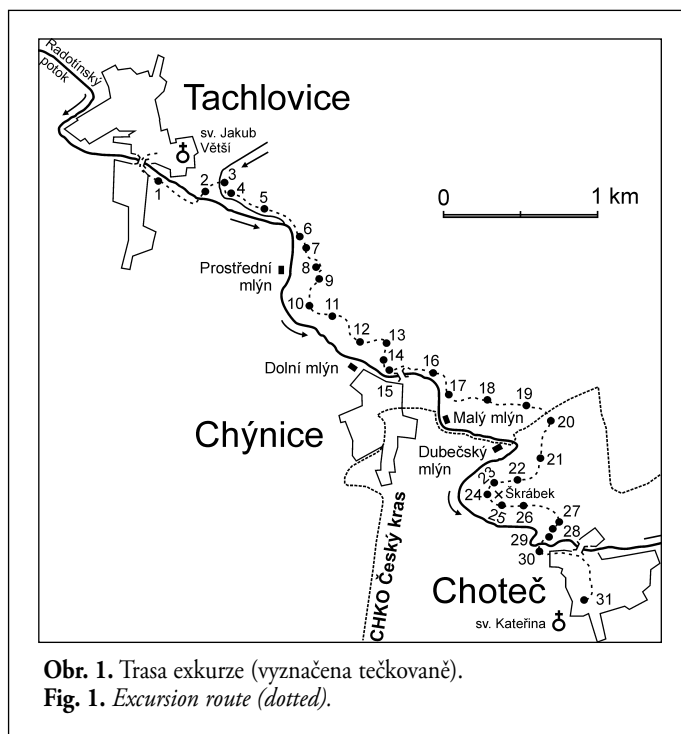
1. Úvod

Poslední dubnovou sobotu, dne 29. dubna 2006, se uskutečnila botanická exkurze do údolí Radotínského potoka. Tato akce proběhla v rámci cyklu jarních botanických vycházek do pražského okolí pořádaných Českou botanickou společností. V následujících řádcích podávám zprávu o této akci (doplněnou o několik údajů o rostlinách z exkurze po stejné trase z 10. září 2006). Hlavním cílem exkurze byl podrobný průzkum lokalit xerothermních travníků na levém břehu Radotínského potoka a průzkum květeny vrchu Škrábek u obce Choteč. Trasa exkurze vedla dvěma fytochoriony květenné oblasti termofytika. Tachlovice leží ve fytochorionu 7d Bělohorská tabule, kdežto Chýnice a Choteč ve fytochorionu 8 Český kras (hranice mezi fytochoriony je vedena přibližně u Prostředního mlýna – viz Skalický a Jeník 1974). Latinská jména cévnatých rostlin jsou v následujícím textu sjednocena podle práce Kubát a kol. (2002), latinská jména mechorostů, lišejníků a hub podle práce Svrček et al. (1976).

2. Z Tachlovic po proudu Radotínského potoka

Do Tachlovic jsme přijeli autobusem č. 310 z Prahy-Zličína. Vystoupili jsme na zastávce Jakubská náves na jižním okraji obce. Sešlo se zde celkem devět účastníků (uvedeni abecedně podle příjmení, bez titulů): Lucie Drhová, Zuzana Faltysková, Karel Horáček, Tereza Chýlová, František Kavka, Zdeňka Pecková, Olga Šrámková, Kateřina Tremlová a ještě jedna účastnice, jejíž jméno jsem neznal.

Z autobusové zastávky jsme se vydali okolo pomníčku mistra sportu Jana Horáka k mostu přes Radotínský potok, který tu lemují jasany (*Fraxinus excelsior*). V létě tu kvete opletník plotní (*Calystegia sepium*) a na březích potoka se vyskytuje pryskyřník lýtý (*Ranunculus sceleratus*). Za mostem jsme se pustili ruderním porostem po pravém břehu potoka směrem po proudu. Na sušších místech tu rostla štetka lesní (*Dipsacus fullonum*) a na vlhčích místech okolo potoka nitrofilní lužní druhy, zejména orsej jarní cibulkonosný (*Ficaria verna* subsp. *bulbifera*), kuklík městský (*Geum urbanum*) či hluchavka skvrnitá (*Lamium maculatum*). Populace rákosu obecné-



Obr. 1. Trasa exkurze (vyznačena tečkovaně).

Fig. 1. Excursion route (dotted).

ho (*Phragmites australis*) nás zaujala svými až 2 m dlouhými oddenky, které se plazily po povrchu půdy směrem do pole přiléhajícího k nivě. Častou dřevinou podél potoka byla vrba křehká (*Salix fragilis*). Na okraji pole rostla violka rolní (*Viola arvensis*), lebeda lesklá (*Atriplex sagittata*) nebo teplomilný úhorník mnohohlýný (*Descurainia sophia*).

Asi po 400 m jsme přišli k místu, kde polní cesta překračuje potok po mostku nedaleko vodárenského objektu. Zaujala nás tu třeseň mahalebka (*Prunus mahaleb*), která je v Čechách nepůvodní, v pražském okolí je však velmi rozšířená. Na levém břehu potoka se nachází akátový hájek a za ním skládka stavebního odpadu. V létě zde kvete prudce jedovatý blín černý (*Hyoscyamus niger*).

Východně od této skládky se nachází na levém břehu levostranného přítoku Radotínského potoka výchoz mandlovcových diabasů a na něm plochou nevelkou, ale druhově poměrně bohatý xerothermní stepní travník, ve kterém převládá kostřava walliská (*Festuca valesiaca*) a kde se dále vyskytuje například šalvěj luční (*Salvia pratensis*), materídouška panonská (*Thymus pannonicus*), mochna písečná (*Potentilla arenaria*), sesel fenýklový (*Seseli hippomarathrum*), tollice nejmenší (*Medicago minima*) nebo rozrazil rozprostřený (*Veronica*

¹ Správa CHKO Český Kras, 267 18 Karlštejn 85; e-mail: spryнар@natur.cuni.cz

Poděkování: Za určení nasbíraných hornin a za pomoc při hledání vlastivědné literatury děkuji kolegům ze Správy CHKO Český kras, RNDr. Ondřeji Jägerovi a Ing. Vojenu Ložkoví.

Čes. kras (Beroun), 32 (2006), 63-67, 1 obr.

© Muzeum Českého krasu

ISSN 1211-1643

ISBN 80-903477-1-1

prostrata). Okolí zarůstá ovšem vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), mezi kterým se tu a tam vyskytuje pcháč kulatohlavý (*Cirsium erio-phorum*) nebo máčka ladní (*Eryngium campestre*).

Dál jsme pokračovali po levém břehu potoka. V porostu dřevin se zde skrývá další kostřavový trávník, tentokrát na hlubší půdě. Převládá tu kostřava žlábkovitá (*Festuca rupicola*) a k. walliská (*F. valesiaca*), dále se tu vyskytuje řeběříček panonský (*Achillea pan-nonica*), hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*) a opět šalvěj luční (*Salvia pratensis*) s mateřídouškou panonskou (*Thymus pan-nonicus*). Na jaře tu rozkvétá ostrice časná (*Carex praecox*), rozrazil ladní (*Veronica dillenii*) a penízek prorostlý (*Thlaspi perfoliatum*).

Naše další cesta vedla pěšinou skrz hustý porost slivoní lemu-jících potok. Vedle těch nejčastějších, náležejících ke druhu slivoň obecná (*Prunus insititia*) nebo slivoň myrobalán (*P. cerasifera*), tu rostla také švestka (*P. domestica*). Na březích potoka jsou v úzkém pásu vyvinuty porosty třídy *Galio-Urticetea*. Přímou ve vodě roste chřastice rákosovitá (*Phalaris arundinacea*). Když křoviny začaly být opravdu neprůchodné, pokračovali jsme dál po okraji pole.

V místech, kde se z východu přibližuje k potoku cesta směřující k Prostřednímu mlýnu, se na svahu na levém břehu potoka nachází širokolistý xerothermní trávník. Jeho okraje jsou již zastíněné dře-vinami a zarůstají vlhkomilnějšími lučními druhy, např. děhelem lesním (*Angelica sylvestris*), ale uprostřed plochy a při jejím horním okraji jsme zaznamenali porost zařaditelný do svazu *Bromion erecti*. Dominantní trávou tu je válečka prapořitá (*Brachypodium pinna-tum*), roztroušeně se tu vyskytuje také smělek jehlančový (*Koeleria pyramidata*), kostřava žlábkovitá (*Festuca rupicola*) a ovsík luční (*Avenula pratensis*). Kromě trav tu roste zejména pcháč bezlodyžný (*Cirsium acaule*), čičorka pestrá (*Securigera varia*), mochna sedmilistá (*Potentilla heptaphylla*), mochna písečná (*P. arenaria*) nebo chrpa čekánek (*Centaurea scabiosa*). Ostnitě keříčky tvoří jehlice trnitá (*Ononis spinosa*). Povrch půdy pokrývá xerothermní mech zpeřenka jedlová (*Thuidium abietinum*). Na větvích dřevin po okrajích toho-to trávníku nás upoutal světlivě žlutý lišejník terčovník zední (*Xan-thoria parietina*).

3. Opuštěné lomy u Prostředního mlýna

Po pár metrech jsme došli na zmíněnou polní cestu a vydali se směrem k Prostřednímu mlýnu. Než jsme však k němu došli, odbo-čili jsme vlevo k opuštěnému vápencovému lomu zvanému "Ve ská-le", na jehož dně se nachází rozlehlé jezírko. Podrobněji tuto lokalitu, která leží na katastru obce Dobříč (Prokop 1951: 80), popisuje Cílek a Típková (1992). Pustili jsme se po pěšině podél východní strany jezírka. Břehy jsou zarostlé dřevinami, nejčastěji javorem mléčem (*Acer pseudoplatanus*), pod kterým roste původem zřejmě jihoevropská violka vonná (*Viola odorata*) a na vlhčích místech mech měřík čeritý (*Mnium undulatum*). V létě se na březích jezírka vyvíjejí porosty vysokých mokřadních rostlin, zejména vrbovky chlupaté (*Epilobium hirsutum*), karbince evropského (*Lycopus europaeus*) a původem severoamerického dvouzubce černoplodého (*Bidens frondosa*), po nichž se pne jedovatý lilek potměchuť (*Sola-num dulcamara*) nebo chmel otáčivý (*Humulus lupulus*).

Na jihovýchodním okraji jezírka jsme se pustili vzhůru do sva-hu okolo skalních výchozů v porostu javoru mléče, ve kterém se vyskytoval i ojedinělý jeřáb muk (*Sorbus aria*). Okolo nás v pod-rostu jsme našli kaprad samec (*Dryopteris filix-mas*), mléčku zední (*Mycelis muralis*), jestřábník lesní (*Hieracium murorum*) a hrachor ladní (*Lathyrus sylvestris*). Na listech javoru mléče se na podzim objevují černé kruhové skvrny, konidiové stadium houby sraštelky javorové (*Rhytisma acerinum*). Bohatě je v tomto stinném porostu také mechové patro. Vyskytuje se tu zpeřenka tamaryšková (*Thuidi-*

um tamariscinum), rokyt cypřišový (*Hypnum cupressiforme*), trávník Schreberův (*Pleurozium schreberi*), baňatka obecná (*Brachythecium rutabulum*) a játrovka obhřebenka dvouzubá (*Lophocolea bidentata*).

Jižně od opuštěného lomu se nachází travnatá stráž ukloněná k jihu, kde jsme poobědvali. V porostu širokolistého trávníku svazu *Bromion erecti* se tu mozaikovitě vyskytují prvky úzkolistého trá-vníku svazu *Festucion valesiaca*, např. hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*) nebo krvavec menší (*Sanguisorba minor*). Na suš-ších místech převládá kostřava žlábkovitá (*Festuca rupicola*), jinde nalezneme sveřep vzpřímený (*Bromus erectus*) a lipnici úzkolistou (*Poa angustifolia*). Roztroušeně tu roste mochna sedmilistá (*Poten-tilla heptaphylla*), srpek obecný (*Falcaria vulgaris*), pryšec obecný (*Euphorbia esula*), rýt barvířský (*Reseda luteola*), hořčík jestřábní-kovitý (*Picris hieracioides*) nebo hrachor ladní (*Lathyrus sylvestris*). Mezi druhy lesních lemů a mezofilních luk můžeme řadit chrpu luční (*Centaurea jacea*), řepík lékařský (*Agri-monia eupatoria*) nebo čekanku obecnou (*Cichorium intybus*). Na konci léta tu rostl kříženec pcháče bezlodyžného (*Cirsium acaule*) a vlhkomilného pcháče zelinného (*C. oleraceum*) zvaný *Cirsium xrigens*, který pat-ří mezi mezi méně časté křížence pcháčů, protože jeho rodiče ros-tou v odlišných biotopech a málokdy se spolu setkávají. Na pryšci chvojce (*Euphorbia cyparissias*) tu parazituje rez hrachová (*Uromyces pisi*). V travnatém porostu se roztroušeně objevují četné dřeviny, které naznačují, že na této stráni lze očekávat další zarůstání. Nej-častější je trnka (*Prunus spinosa*), růže šípková (*Rosa canina*) a hloh jednoblizný (*Crataegus monogyna*). Roztroušeně se tu vyskytuje také hrušeň (*Pyrus communis*) nebo zavlčený pámelník bílý (*Symphori-carpos albus*) pocházející ze Severní Ameriky. Podél pěšiny vedoucí dolů ze stráně na okrajích křovin roste šťovík kytkokvětý (*Rumex thyrsiflorus*) či pastinák setý (*Pastinaca sativa*).

Odtud jsme nezamířili po pěšině doprava k potoku, ale vydali se opět na jih vzhůru do protisvahu porostlého lesíkem sestávajícím hlavně z dubu letního (*Quercus robur*) a javoru klenu i mléče (*Acer pseudoplatanus*, *A. platanoides*), v bylinném patře tu a tam se zvom-kem řepkovitým (*Campanula rapunculoides*). Zde jsme si povšimli nápadného mechu rokytníku skvělého (*Hylocomium splendens*).

V temeni kopce se skrývá další pozoruhodný opuštěný jámo-vý lom zvaný "Mexiko", dnes již zarostlý dřevinami stromového vzrůstu, zejména jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*). Tento lom je skrytý očím většiny kolemjdoucích, protože do něj nevede žádná průjezdná povrchová cesta (v dobách těžby přístup do lomu zajišťo-vala podzemní štola, jejíž vyústění na severním úbočí kopce však bylo po ukončení těžby zasypáno). Těžily se zde koněpruské a slive-necké vápence. Hlavní těžba zde skončila zřejmě už někdy na konci 19. století (Prokop 1951). Na lom upozornili Cílek a Típková (1992) s poznámkou, že by si lokalita zasloužila ochranu formou chráně-ného přírodního území. Dno lomu je pokryto kamenitou sutí, ve které nacházejí příhodné podmínky mnohé mechorosty. Z dosud nejmenovaných jsme tu zaznamenali mechy ploník ztenčený (*Polytrichum formosum*), lazovec čistý (*Pseudoscleropodium purum*), drábík stromkovitý (*Climacium dendroides*) a játrovku kapradovku podhořankovitou (*Plagiochila porelloides*). Bylinné patro je chudší, našli jsme tu hájové lesní druhy mateřku trojžilnou (*Moehringia trinervia*) a lipnici hajní (*Poa nemoralis*) a vedle nich i nitrofilní a suťový druh kakost smrdutý (*Geranium robertianum*). Kromě toho se tu vyskytoval skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*) zřejmě jako pamětník starých časů, kdy byl lom odlesněn a na jižně exponovaných skalních hranách prosperovaly druhy skalních stepí. V severovýchodní stěně lomu se nachází vstup do zmíněné štoly, která se asi po 70 m rozdvíjí a oba konce končí závalem. V blízké šterbině skalní stěny jsme si povšimli sleziníku červeného (*Asplenium*

trichomanes). Lom je možné přejít po romantickém skalním mostě (samozřejmě uměle vytvořeném během těžby) vedoucím zhruba v severojižním směru. Tudy jsme se také vydali na další cestu.

4. Stráně u Chýnice

Na j. straně kopce se nachází travnatá stránka se srpkem obecným (*Falcaria vulgaris*), vikví tenkolistou (*Vicia tenuifolia*) a s jahodníkem obecným (*Fragaria vesca*), v létě tu kvete starček přímětník (*Senecio jacobaea*). Odtud jsme pokračovali dál po okraji pole, kde jsme si na konci léta povšimli některých teplomilných plevelů, které jsou pro Český kras charakteristické, např. pryšec drobný (*Euphorbia exigua*), silenka noční (*Silene noctiflora*) nebo tetlucha kozí pysk (*Aethusa cynapium*).

Severozápadně od Dolního mlýna jsme na levobřežním svahu narazili na rozsáhlou výslunnou strán s dobře vyvinutým xerothermním trávníkem. Z druhů, které jsme dosud nepotkali, tu rostla voušatka prstnatá (*Bothriochloa ischaemum*), ostřice nízká (*Carex humilis*) a divizna knotovkovitá (*Verbascum lychnitis*). Další nové druhy pilně dohledávali účastníci exkurze: Tereze Chýlové se podařilo nalézt koniklec luční český (*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohémica*), Zdeňka Pecková ohlásila rozchodník šestiřadý (*Sedum sexangulare*) a Káta Tremlová objevila bojíněk tuhý (*Phleum phleoides*). Na vápencových kamenech tu rostl mech děrkavka poduškovitá (*Grimmia pulvinata*). Naši pozornost tu upoutaly žluté a modré plastické kelímky zapuštěné po okraj do půdy a naplněné tekutinou (šlo jistě o padací pasti na hmyz, které tu nalíčil nějaký entomolog).

Odtud jsme se vrátili na okraj pole a několik desítek metrů pokračovali podél hustých křovin. Pak se nám křovinami konečně podařilo proniknout a vydali jsme se přes malé boční údolí zčásti zarostlé rákosem (*Phragmites australis*) ke zdálky viditelnému posedu, pod nímž rostl nápadný statný mech kostřabec tříkoutý (*Rhytidadelphus triquetrus*).

Západně od silnice do Chýnice se na levém břehu potoka zvedá další pěkná xerothermní strán, kde jsme opět zaznamenali další stepní druhy, co jsme do té doby neviděli: pelyněk ladní (*Artemisia campestris*), piplu osmahlou (*Nonea pulla*), rozchodník ostrý (*Sedum acre*), chrpu chlumní (*Centaurea triumfettii*), písečnici douškolistou (*Arenaria serpyllifolia* agg.) a mech rourkatec obecný (*Syntrichia ruralis*). Při postupu podél proudu Radotínského potoka je pěkně vidět, jak se potok zařezává stále hlouběji, výškové rozdíly na svazích potočního údolí jsou stále větší a na levém břehu potoka (tedy na svazích s jihozápadní expozicí) jsou vyvinuté čím dál rozsáhlejší xerothermní trávníky, ve kterých směrem po proudu přibývá stepních rostlinných druhů.

Ze stráně jsme sešli do nivy potoka na vlhkou louku s psárkou luční (*Alopecurus pratensis*), kostivalem lékařským (*Symphytum officinale*) a s pcháčem zeliným (*Cirsium oleraceum*). U silnice nedaleko mostu přes potok rostl tužebníček jilmový (*Filipendula ulmaria*).

Jižně od silnice jsme pokračovali po cestě na okraji nivy na levém břehu potoka. Houští se zplanělým pitulníkem stříbřitým (*Galeobdolon argentatum*) se postupně měnilo v lužní les, kde v bylinném patře rostl česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*) nebo meruzalka srstka (*Ribes uva-crispa*). Ve stromovém patře se tu kromě našich domácích dřevin vyskytuje i javor jasanolistý (*Acer negundo*), v keřovém patře je hojný bez černý (*Sambucus nigra*) a brslen evropský (*Euonymus europaea*), jehož mladé listy chutnají jako hrachové lusky. Na úpatí svahu nad nivou jsme si všimli sasanky pryskyřníkovité (*Anemone ranunculoides*).

Než jsme stačili dojít k Malému mlýnu, vyšplhali jsme na severozápadně orientovaný svah na vrcholu s vápencovým skalním

výchozem. V xerothermním trávníku převládala pěchava vápnomilná (*Sesleria caerulea*) a dál tu rostl třeba sesel sivý (*Seseli osseum*), bojíněk tuhý (*Phleum phleoides*), hlaváč bledožlutý (*Scabiosa ochroleuca*) a rozchodník bílý (*Sedum album*), u vrcholu také kavyl Ivanův (*Stipa pennata*). Zato jihozápadní stráň byla hustě zarostlá trnkou, takže dál jsme pokračovali po hřebeti směrem od potoka. V tomto místě nás ale překvapil prudký déšť, což podlomilo odhodlání většiny členů výpravy, kteří se rozloučili a zamířili k silnici a na autobus do Chotče. Dál k vrchu Škrábek jsme proto pokračovali jen ve třech (se Z. Peckovou a F. Kavkou).

Okolo pěšiny mezi trnkami (*Prunus spinosa*) na místech s narušovaným půdním povrchem kvetla osívka jarní (*Erophila verna*), jinde také ostřice jarní (*Carex caryophyllaea*) nebo ovsíř luční (*Avenula pratensis*). Po chvíli jsme došli k ohradě s pasoucími se koňmi, kde jsme zaznamenali mochnu písečnou (*Potentilla arenaria*) a chrpu čekánek (*Centaurea scabiosa*). Naše další cesta vedla přes vojteškové pole, kde mezi jinými pleveli rostla hluchavka nachová (*Lamium purpureum*) nebo huseníček Thalův (*Arabidopsis thaliana*), do lesíka s hojnými semenáčky netýkavky malokvěté (*Impatiens parviflora*) a s pižmovkou mošusovou (*Adoxa moschatellina*). Po zarostlé pěšině jsme se dostali na lesní loučku v bočním údolí svažujícím k Dubečskému mlýnu. Vyskytovala se tu ostřice nízká (*Carex humilis*), kozinec sladkolistý (*Astragalus glycyphyllos*) a při okraji zimolez pýřitý (*Lonicera xylosteum*).

5. Vrch Škrábek a okolí

Dál jsme se pustili napříč údolím j. směrem, neboť naším cílem byl vrch Škrábek. Od této chvíle jsme se pohybovali již na území chráněné krajinné oblasti Český kras. Cestou do svahu jsme se ocitli v lesním porostu s borovicí lesní (*Pinus sylvestris*), kterou zanedlouho vystřídal původem severoamerický trnovník akát (*Robinia pseudacacia*) a pak i borovice černá (*Pinus nigra*) pocházející z j. Evropy. V bylinném patře se kupodivu vyskytovaly některé druhy dubohabrového lesa, který by tu jistě byl přirozeným vegetačním pokryvem: ptačinec hajní (*Stellaria holostea*) nebo hrachor jarní (*Lathyrus vernus*). Vedle nich tu rostly i některé nitrofilní druhy suťových a lužních lesů, např. kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), pyrovník psí (*Elymus caninus*) nebo česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*), který se v posledních desetiletích zjevně šíří v dubohabřinách v Českém krasu i v širší oblasti.

Po vrstevnicové lesní pěšině jsme zamířili na JZ k vrcholu Škrábek. Nepůvodní druhy dřevin vystřídal habr obecný (*Carpinus betulus*) a v podrostu přibyla lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), prvosenka jarní (*Primula veris*) a silenka níčí (*Silene nutans*). Na místech s mělčí půdou pod vrcholovým hřbetem se ojediněle objevily některé teplomilnější druhy, zejména dřín obecný (*Cornus mas*) a kopretina chocholičnatá (*Pyrethrum corymbosum*). Další cesta po vrstevnici pod vrcholem přecházela do vlhčí pařezy s dubem zimním (*Quercus petraea*) a s květnatým bylinným patrem, kde jsme mohli obdivovat například plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*), sasanku hajní (*Anemone nemorosa*), lipnici hajní (*Poa nemoralis*), dymnivku dutou (*Corydalis cava*), ostřici prstnatou (*Carex digitata*), svízel lesní (*Galium sylvaticum*) či samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*). Rostl tu také mech *Rhodobryum roseum*. Na místech s mělčí půdou bylinný podrost opět ubýval, zato se tu však vyskytoval mech ploník ztenčený (*Polytrichum formosum*) a kromě ostřice nízké (*Carex humilis*) jsme tu našli i ostřici horskou (*Carex montana*), která je v Českém krasu poměrně vzácná.

Samotný vrchol Škrábku je botanicky poměrně nezajímavý, pokrytý druhotným lesním porostem vysazené borovice černé (*Pinus nigra*) a v keřovém patře s lískou obecnou (*Corylus avella-*

na). Je to pochopitelné vzhledem k tomu, že se tu kdysi rozkládalo hradiště, ze kterého je dnes nápadný především jeho východní val. Předpokládá se, že se jednalo o hradiště slovanské, bližší průzkum však dosud nebyl proveden (Sláma 1988). Z botanického hlediska je pozoruhodnější jižní svah, kde dubohabrový les přechází v teplomilnou doubravu s nevelkými lesostepními ploškami, kde se vyskytuje z teplomilných keřů dřín obecný (*Cornus mas*), jeřáb břek (*Sorbus torminalis*), dřšťál obecný (*Berberis vulgaris*), ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*) a skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*), z bylin pak prorostlík srpovitý (*Bupleurum falcatum*), silenka níčí (*Silene nutans*) nebo oman hnidák (*Inula conyzae*). Ještě pestřejší "stepní okna" jsme v lesním porostu našli i o kus dál při další cestě po hřbetu masivu Škrábku směrem na JV (cestou k Chotči), kde přibyl devaterník velkokvětý tmavý (*Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*), kostřava walliská (*Festuca valesiaca*), svízel sivý (*Galium glaucum*), vousatka prstnatá (*Bothriochloa ischaemum*) a další druhy. Pak už jsme odbočili na jih a začali sestupovat dubohabřinou, kde jsme si všimli violky lesní (*Viola reichenbachiana*).

Zde nás čekal poslední xerothermní biotop naší exkurze, totiž skalní step na vápencové skalce s vyhlídkou na Choteč. I tady se potvrdil trend nárůstu počtu teplomilných a suchomilných rostlinných druhů směrem po proudu Radotínského potoka. Nalezli jsme tu poměrně dost novinek, které jsme na předchozích navštívených lokalitách nezaznamenali, např. kavyl vláskovitý (*Stipa capillata*), čistec přímý (*Stachys recta*), kokořík vonný (*Polygonatum odoratum*), plevel okoličnatý (*Holosteum umbellatum*), česnek chlumní horský (*Allium senescens* subsp. *montanum*), hadinec obecný (*Echium vulgare*), strdivku sedmihradskou (*Melica transsilvanica*), penízek horský (*Thlaspi montanum*) nebo zběhovce ženevský (*Ajuga genevensis*). Rostl tu také koniklec luční český (*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohémica*). Odtud jsme se vydali dál po cestě dolů dubohabřinou s habrem a dubem zimním, v podrostu s kopytníkem evropským (*Asarum europaeum*) či s pryskyřníkem zlatožlutým (*Ranunculus auricomus* agg.). Na úpatí kopce jsme ještě nahlédli do opuštěného lůmku zarostlého ruderalní a luční květenou, mezi kterou uvedme kralibici zápašnou (*Chaerophyllum aromaticum*) či kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*). Pak už jsme dosáhli potočního údolí s pěkně vyvinutým lužním lesem s převládajícím jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*). Podél blátivé cesty tu rostl např. pryskyřník kosmatý (*Ranunculus lanuginosus*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), křivátec žlutý (*Gagea lutea*), lipnice obecná (*Poa trivialis*) nebo orsej jarní cibulkonosný (*Ficaria verna* subsp. *bulbifera*), nejčastějším druhem však byla kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*).

Přešli jsme potok a pak už vyšli z lužního lesa do obce Choteč, kde jsme zamířili na autobusovou zastávku, kterou jsme rovněž ještě botanicky prozkoumali. Rostl tu vlaštovičník větší (*Chelidonium majus*), mochna husí (*Potentilla anserina*) a ptačinec žabinec (*Stellaria media*). Přes silnici naproti zastávce byl vysazen rybíz zlatý (*Ribes aureum*). Z Chotče nás pak autobus č. 313 odvezl k nádraží v Radotíně, kde jsme naši exkurzi ukončili.

6. Přehled lokalit

Číslo lokalit korespondují s čísly v mapce na obrázku 1. Lokality leží v následujících kvadrantech polí středoevropského síťového mapování: lokality 1–3: 5951c, lokality 4–11: 5951d, lokality 12–31: 6051b. Lokality 20–31 se nacházejí na území chráněné krajinné oblasti Český kras.

1. Tachlovice, lužní a ruderalní porosty podél Radotínského potoka od silničního mostu na j. okraji obce (u autobusové zastávky Jakubská náves) v úseku asi 300 m po proudu. – 2. Tachlovice, mostek přes Radotínský potok na jv. okraji obce cca 200 m j. od

hřbitova a skládka stavebního odpadu na levém břehu potoka. – 3. Tachlovice, výchoz mandlovcových diabasů s xerothermním stepním trávníkem, asi 300 m jv. od kostela Sv. Jakuba. – 4. Tachlovice, xerothermní stráňka v porostech slivoní na levém břehu Radotínského potoka asi 350 m jv. od kostela Sv. Jakuba. – 5. Tachlovice, křoviny, trávníky a polní okraje podél Radotínského potoka asi 500–600 m jv. od kostela Sv. Jakuba. – 6. Tachlovice, širokolistý xerothermní trávník asi 250 m ssv. od Prostředního mlýna. – 7. Tachlovice, polní cesta asi 250 m sv. od Prostředního mlýna. – 8. Tachlovice, opuštěný lom "Ve skále" s jezírkem, asi 200 m v. od Prostředního mlýna. – 9. Tachlovice, xerothermní stráň j. od opuštěného lomu "Ve skále", asi 250 m jv. od Prostředního mlýna. – 10. Chýnice, opuštěný jámový lom zvaný "Mexiko" a přilehlý zalesněný s. ukloněný svah, asi 300 m JV od Prostředního mlýna. – 11. Chýnice, trávníky a okraje pole jv. od vrchu s opuštěným lomem "Mexiko", asi 400–500 m jv. od Prostředního mlýna. – 12. Chýnice, xerothermní stráň na levém břehu Radotínského potoka, asi 150 m s. od Dolního mlýna. – 13. Chýnice, boční údolí na levém břehu Radotínského potoka, asi 250 m sv. od Dolního mlýna. – 14. Chýnice, xerothermní stráň na levém břehu Radotínského potoka u silnice na s. okraji obce. – 15. Chýnice, louka v nivě na levém břehu Radotínského potoka u silnice na s. okraji obce. – 16. Chýnice, nitrofilní křoviny a lužní les podél cesty na levém břehu potoka, v. od silnice vedoucí na Ořech. – 17. Chýnice, xerothermní pěchavový trávník na sz. exponovaném svahu na levém břehu Radotínského potoka asi 200 m sv. od Malého mlýna. – 18. Chýnice, trnkou zarostlé pastviny a xerothermní trávníky v horní části svahů na levém břehu Radotínského potoka s. od Dubečského mlýna. – 19. Chýnice, vojtěškové pole, lesík a loučka asi 400–300 m sv. od Dubečského mlýna. – 20. Choteč, smíšený les asi 400–600 m sv. od kóty Škrábek. – 21. Choteč, dubohabrový les asi 300 m sv. od kóty Škrábek. – 22. Choteč, humózní dubohabrový les (pařezina) v horní části svahu asi 200 m sz. od kóty Škrábek. – 23. Choteč, světlý dubohabrový les v horní části svahu asi 70 m sz. od kóty Škrábek. – 24. Choteč, lesní porost na vrcholu Škrábek (355 m n. m.). – 25. Choteč, lesostep asi 50 m j. od kóty Škrábek. – 26. Choteč, stepní plochy pod vrcholem Škrábku, asi 200 m jv. od kóty Škrábek. – 27. Choteč, vápencová skalka na úbočí jv. od kóty Škrábek, s. nad údolím Radotínského potoka (vyhlídka na obec). – 28. Choteč, dubohabrový les na úbočí jv. od kóty Škrábek. – 29. Choteč, lůmek na úpatí vrchu Škrábek na sz. okraji obce. – 30. Choteč, lužní les v nivě Radotínského potoka na sz. okraji obce. – 31. Choteč, autobusová zastávka v obci.

7. Seznam nalezených druhů cévnatých rostlin

V následujícím abecedně seřazeném seznamu je uvedeno 259 taxonů cévnatých rostlin s čísly lokalit.

Acer campestre 20; *A. negundo* 16; *A. platanoides* 1, 8, 10; *A. pseudoplatanus* 8, 10; *Achillea millefolium* agg. 15; *A. pannonica* 3, 4, 9, 12, 14; *Acinos arvensis* 3, 17, 27; *Actaea spicata* 22; *Adoxa moschatellina* 19, 20, 22, 30; *Aegopodium podagraria* 1, 30; *Aesculus hippocastanum* 10; *Aethusa cynapium* 11; *Agrimonia eupatoria* 9, 12, 15; *Ajuga genevensis* 27; *Alliaria petiolata* 16, 20; *Allium senescens* subsp. *montanum* 27; *A. vineale* 16; *Alopecurus pratensis* 15; *Anemone nemorosa* 22, 28; *A. ranunculoides* 16, 22, 28; *Angelica sylvestris* 6; *Anthriscus sylvestris* 1, 10, 16, 29, 31; *Arabidopsis thaliana* 19; *Arenaria serpyllifolia* agg. 3, 14; *Arrhenatherum elatius* 3, 12, 15; *Artemisia campestris* 14, 27; *A. vulgaris* 1, 16; *Asarum europaeum* 20, 28; *Asperula cynanchica* 3, 12, 17; *Asplenium trichomanes* 10; *Astragalus glycyphyllos* 19, 20, 28; *Atriplex sagittata* 1; *Avenula pratensis* 6, 18; *Ballota nigra* 2, 19; *Berberis vulgaris* 25; *Betula pendula* 7; *Bidens frondosa* 8; *Bothriochloa ischaemum* 12, 26, 27; *Brachypo-*

dium pinnatum 6, 12; *Bromus erectus* 9, 11, 12, 18; *Bupleurum falcatum* 25; *Calystegia sepium* 1; *Campanula rapunculoides* 9, 10, 28; *C. rotundifolia* 8, 9; *Capsella bursa-pastoris* 1, 19; *Carex caryophylla* 6, 18; *C. digitata* 22; *C. humilis* 12, 19, 23, 25, 26; *C. montana* 23; *C. muricata* agg. 10; *C. praecox* 4, 11, 12, 17; *Carpinus betulus* 21, 25, 28; *Centaurea jacea* 6, 9; *C. scabiosa* 3, 6, 18; *C. stoebe* 12, 26; *C. triumfettii* subsp. *axillaris* 14; *Cerastium arvense* subsp. *arvense* 4, 5; *Chaerophyllum aromaticum* 15, 16, 29; *Chelidonium majus* 1, 2, 29, 31; *Cichorium intybus* 9; *Cirsium acaule* 6, 9; *C. arvense* 15; *C. eriophorum* 3, 6, 9, 13, 18, 19; *C. oleraceum* 15, 30; *C. vulgare* 2; *C. xrigens* (*C. acaule* × *oleraceum*) 9; *Convolvulus arvensis* 9, 12; *Cornus mas* 21, 25; *C. sanguinea* subsp. *sanguinea* 8, 9; *Coronilla varia* 3, 12, 17, 18, 25, 26, 27; *Corydalis cava* 16, 22, 30; *Corylus avellana* 24; *Cotoneaster integerrimus* 10, 12, 17, 25; *Crataegus laevigata* 11, 20; *C. monogyna* 1, 6, 9; *Cynoglossum officinale* 20; *Dactylis glomerata* 6; *Daucus carota* 8, 11; *Descurainia sophia* 1; *Dianthus carthusianorum* 3, 4, 9, 12, 14, 17; *Dipsacus fullonum* 1; *Dryopteris filix-mas* 8; *Echium vulgare* 3, 9, 27; *Elymus caninus* 20; *Epilobium hirsutum* 8; *Erodium cicutarium* 3; *Erophila verna* 18, 26; *Eryngium campestre* 3, 4, 9, 12, 14, 26; *Euonymus europaea* 16; *Euphorbia cyparissias* 5, 6, 9, 11, 18, 27; *E. esula* 9; *E. exigua* 11; *Falcaria vulgaris* 4, 5, 9, 11, 14; *Festuca arundinacea* 7; *F. gigantea* 20; *F. ovina* 25; *F. rupicola* 4, 5, 6, 9, 12, 14, 17, 18, 27; *F. valesiaca* 3, 4, 12, 14, 26; *Ficaria verna* subsp. *bulbifera* 1, 30; *Filipendula ulmaria* 15; *Fragaria vesca* 11, 14; *F. viridis* 3, 6, 9, 17; *Fraxinus excelsior* 1, 10, 11, 30; *Gagea lutea* 16, 22, 30; *Galeobdolon argentatum* 16; *G. luteum* 22; *Galium album* 9, 15; *G. glaucum* 26, 27; *G. sylvaticum* 22; *G. verum* 6, 12, 18; *Geranium pratense* 1, 9; *G. pusillum* 1; *G. robertianum* 10; *Geum urbanum* 1, 10, 20, 29; *Glechoma hederacea* 19; *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum* 26; *Hepatica nobilis* 21, 28; *Heracleum sphondylium* 1, 10, 15; *Hieracium murorum* 8, 9, 21; *H. pilosella* 25; *H. sabaudum* 9; *Holosteum umbellatum* 27; *Humulus lupulus* 8; *Hylotelephium maximum* 27; *Hyoscyamus niger* 2; *Hypericum perforatum* 3, 7, 9, 12; *Impatiens parviflora* 19, 20; *Inula conyzae* 11, 22, 25; *Knautia arvensis* 6, 8; *Koeleria macrantha* 12, 14, 18, 27; *K. pyramidata* 6; *Lamium album* 1; *L. maculatum* 1, 16; *L. purpureum* 19; *Larix decidua* 8, 11; *Lathyrus pratensis* 18; *L. sylvestris* 8, 9, 11; *L. vernus* 20, 21; *Leontodon hispidus* 6, 9; *Leonurus cardiaca* 30; *Ligustrum vulgare* 23, 25, 27; *Lilium martagon* 21; *Lonicera xylosteum* 19, 20, 22, 28; *Lotus corniculatus* 12; *Luzula luzuloides* 22; *Lycopus europaeus* 8; *Lysimachia nummularia* 2; *Maianthemum bifolium* 22; *Malus domestica* 1, 9, 17; *Medicago falcata* 3, 6; *M. lupulina* 9; *M. minima* 3; *Melampyrum pratense* 25; *Melica transsilvanica* 27; *Melilotus albus* 6, 9; *Mercurialis perennis* 20, 28; *Moehringia trinervia* 10; *Mycelis muralis* 8, 21; *Myosoton aquaticum* 1; *Nonea pulla* 14; *Ononis spinosa* 6; *Oxalis acetosella* 19, 22; *Pastinaca sativa* 9, 11, 15; *Phalaris arundinacea* 5, 8; *Phleum phleoides* 12, 17, 18; *Phragmites australis* 1, 13; *Picris hieracioides* 9, 11; *Pimpinella saxifraga* 6, 8, 9, 12; *Pinus nigra* 20, 24; *P. sylvestris* 9, 11, 20; *Plantago lanceolata* 11; *P. major* 7; *P. media* 9, 12, 17, 18, 29; *Poa angustifolia* 9; *P. annua* 1; *P. compressa* 1, 11; *P. nemoralis* 10, 21, 22; *P. palustris* 11; *P. pratensis* 6, 10; *P. trivialis* 30; *Polygonatum odoratum* 27; *Populus tremula* 7; *Potentilla anserina* 31; *P. arenaria* 3, 6, 12, 14, 17, 18, 26, 27; *P. argentea* 4, 12; *P. heptaphylla* 6, 9, 22; *P. tabernaemontani* 9; *Primula veris* 21, 28; *Prunus avium* 7, 10; *P. domestica* 4, 13; *P. insititia* vel *cerasifera* 3, 4, 5; *P. mahaleb* 2; *P. spinosa* 9, 11, 18, 27; *Pulmonaria obscura* 22, 28; *Pulsatilla pratensis* subsp. *bohémica* 12, 27; *Pyrethrum corymbosum* 21, 25, 28; *Pyrus communis* 9; *Quercus petraea* 22, 25, 28; *Q. robur* 2, 10; *Ranunculus acris* 29; *R. auricomus* agg. 22, 28; *R. lanuginosus* 30; *R. repens* 1, 15; *R. sceleratus* 1; *Reseda luteola* 9; *Ribes aureum* 31; *R. uva-crispa* 10,

16, 20; *Robinia pseudacacia* 2, 20; *Rosa canina* 1, 9; *Rumex crispus* 1; *R. thyrsiflorus* 9; *Salix fragilis* 1; *Salvia pratensis* 3, 4, 6, 11, 18, 27; *Sambucus nigra* 1, 10, 16; *Sanguisorba minor* 6, 9, 12, 26, 27; *Scabiosa ochroleuca* 6, 12, 17, 27; *Scirpus sylvaticus* 30; *Securigera varia* 6, 9, 11; *Sedum acre* 3, 14, 27; *S. album* 17, 27; *S. sexangulare* 3, 12, 14, 17, 26, 27; *Senecio jacobaea* 11; *Seseli hippomarathrum* 3, 12, 14; *S. osseum* 17; *Sesleria caerulea* 17; *Silene latifolia* subsp. *alba* 5; *S. noctiflora* 11; *S. nutans* 12, 21, 25, 29; *Solanum dulcamara* 8; *Sonchus arvensis* 13; *Sorbus aucuparia* 8, 23; *S. torminalis* 25; *Stachys recta* 27; *Stellaria holostea* 20, 22; *S. media* 21, 31; *S. nemorum* 30; *Stipa capillata* 27; *S. pennata* 17; *Symphoricarpos albus* 9; *Symphytum officinale* 1, 15; *Taraxacum* sect. *Ruderalia* 1, 9, 15; *Teucrium chamaedrys* 12, 14, 25, 26, 27; *Thlaspi montanum* 27; *T. perfoliatum* 4, 6, 14, 15, 27; *Thymus pannonicus* 3, 4, 12, 14; *Torilis japonica* 9; *Tripleurospermum inodorum* 2; *Urtica dioica* 1, 20, 30, 31; *Verbascum lychnitis* 12, 14, 26, 27; *Veronica chamaedrys* 7, 10; *V. dillenii* 4; *V. hederifolia* s. str. 14, 16, 27; *V. hederifolia* s. l. 1; *V. prostrata* 3; *Vicia sepium* 2; *V. tenuifolia* 11; *Viola arvensis* 1; *V. odorata* 8, 16, 29, 31; *V. reichenbachiana* 28.

8. Seznam nalezených druhů mechorostů, lišejníků a hub

Ve zkoumaném území jsme zaznamenali 18 druhů mechorostů, 2 druhy lišejníků a 4 druhy hub.

Brachythecium rutabulum 8, 10; *Bryum argenteum* 2; *Ceratodon purpureus* 2; *Climacium dendroides* 10; *Daedalea quercina* 28; *Grimmia pulvinata* 12; *Hylocomium splendens* 10; *Hypnum cupressiforme* 8, 10; *Hypogymnia physodes* 9; *Lophocolea bidentata* 8; *Mnium undulatum* 7, 8, 10; *Plagiochila porcelloides* 10; *Pleurozium schreberi* 8; *Polyporus ciliatus* 8; *Polytrichum formosum* 10, 23; *Pseudoscleropodium purum* 10; *Rhodobryum roseum* 22; *Rhytidiadelphus triquetrus* 13; *Rhytisma acerinum* 8; *Syntrichia ruralis* 14, 17; *Thuidium abietinum* 3, 6, 8, 9, 12, 17, 26; *Thuidium tamariscinum* 8, 10, 21; *Uromyces pisi* 9; *Xanthoria parietina* 6.

Literatura:

- Cílek V., Tipková J. (1992): Krasové jevy u prostředního mlýna jv. od Tachlovic (29. oblast). – *Speleo (Praha)*, 8: 41–42.
- Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J., Štěpánek J. (Red., 2002): *Klíč ke květeně České republiky*. – Academia, Praha, 928 p.
- Prokop F. (1951): *Soupis lomů ČSR. Číslo 42. Okresy Praha-město a Praha venkov-sever*. – Stát. geol. Úst.: 1-188. Praha.
- Skalický V., Jeník J. (1974): Květena a vegetační poměry Českého krasu z hlediska ochrany přírody. – *Bohemia centralis (Praha)*, 3: 101–140.
- Sláma J. (1988): *Střední Čechy v raném středověku. III. Archeologie o počátcích průmyslového státu*. – Univerzita Karlova: 1-104. Praha.
- Svěček M. a kol. (1976): *Klíč k určování bezcévných rostlin*. – SPN: 1-578. Praha.